

La planificació d'una bona activitat cooperativa incrementa les probabilitats d'èxit en el procés d'E-A dels alumnes?

Quintas Toribio, C.

Facultat de Ciències de l'Educació. Universitat Autònoma de Barcelona

Cristina.Quintast@campus.uab.cat

Resum

Aquest article presenta una discussió i un anàlisi sobre el disseny i la implementació d'una activitat cooperativa davant del grup d'alumnes de sisè de primària de l'escola Sant Jordi (Mollet del Vallès) i les possibles conseqüències, per tant, la seva influència en el procés d'Ensenyament–Aprenentatge dels alumnes. Fa un anàlisi de la importància del disseny de l'activitat cooperativa per augmentar les probabilitats d'èxit dels infants. D'aquí es desprèn una hipòtesi inicial, a partir de la qual es desenvolupa l'estudi: quant millor sigui el disseny de l'activitat cooperativa, majors seran les probabilitats d'èxit en la contribució del procés E-A dels alumnes.

Els resultats han sigut satisfactoris ja que la hipòtesis inicial es manté. El que s'ha observat és que no hi ha una diferència notable en els resultats de les tres funcions del mestre (planificació, regulació–feedback i motivació), a partir de les quals s'ha dissenyat i implementat l'activitat cooperativa.

Paraules clau: aprenentatge cooperatiu, atenció a la diversitat, interdependència positiva, responsabilitat individual, estructura cooperativa.

Abstract

This article presents a discussion and analysis of the design and implementation of a collaborative activity to group students in sixth grade Sant Jordi school (Mollet del Vallès) and its possible consequences, so their influence on the process of teaching - learning. It analyzes the importance of designing cooperative activities to increase the chances of academic success with students. It follows an initial hypothesis, from which the study is developed: The better the design of cooperative activity, the greater the likelihood of success on the contribution of the EA process of the students.

The results have been satisfactory since the initial hypothesis remains. What has been observed is that there isn't a noticeable difference in the results of the three functions of the teacher (planning, regulation and motivation), from which it has been designed and implemented cooperative activity.

Keywords: cooperative learning, attention to diversity, positive interdependence, individual responsibility, cooperative structure

Introducció

En els darrers anys, la societat ha experimentat grans canvis que afecten directament a la forma que s'ha de fer l'educació dels alumnes. Fins ara, el propòsit de l'educació sempre havia consistit en interioritzar uns determinats conjunts de valors socials. Però, les societats actuals, han ocasionat el sorgiment de debats sobre quina és la metodologia més adient per ensenyar aquests valors socials, que són imprescindibles per a la integració dels alumnes a la societat. Conseqüentment, per atendre aquesta diversificació social i cultural, dins del context escolar (que possibilita la creació de situacions comunicatives entre iguals), diversos autors han considerat que la cooperació esdevé l'eina que permetrà millorar la qualitat educativa, ja que propicia, mitjançant les relacions en grup, que les respostes no les puguin donar únicament el docent, sinó que també les puguin facilitar els propis companys del grup (Ruiz, 2010; Johnson, Johnson i Holubec, 1999; Monereo i Duran, 2001; i, Rué, 1998). Això, implica un canvi en el paper del docent que, en lloc de limitar-se a transmetre els coneixements als nens/es, organitza i facilita l'aprenentatge en grup (Moreno, 2009).

Aquesta metodologia basada en l'aprenentatge cooperatiu requereix que hi hagi un vincle sòlid entre discent i docent, donat que es basa en una concepció holística del procés d'Ensenyament–Aprenentatge. A més a més, aquesta metodologia cooperativa, permet que el docent aconsegueixi diverses metes, ja que s'eleva el rendiment de tots els alumnes, s'estableixen relacions positives entre els iguals i es propicia als alumnes les experiències que necessiten per aconseguir un desenvolupament social, psicològic i cognitiu saludable.

El concepte de cooperació en l'aprenentatge

L'aprenentatge cooperatiu consisteix en utilitzar grups reduïts on els alumnes treballen junts per maximitzar el seu propi aprenentatge i el dels altres. Esdevé una estratègia metodològica que implica l'ajuda entre iguals en un context d'Ensenyament–Aprenentatge, basant-se en la concepció holística d'aquest E-

A (Ruiz, 2010), que promou processos cognitius, efectius i metacognitius (Vera, 2009).

Esdevé indispensable distingir entre treball en grup i treball cooperatiu (Rué, 2011). Mentre que en el treball en grup, es desenvolupen habilitats analítiques i cognitives, de col·laboració i de gestió; en el treball cooperatiu, a banda de desenvolupar les habilitats pròpies del treball en grup, també es desenvolupen competències (responsabilitat individual, relació interdependència, coordinació, autoregulació i increment de la qualitat dels aprenentatges).

A grans trets, es pot afirmar que l'aprenentatge cooperatiu es caracteritza per reunir quatre elements. 1. Interdependència positiva: en el moment de desenvolupar la tasca, els alumnes es perceben com a necessaris entre ells, per a poder arribar a la resolució de l'activitat. Això suposa que, cadascun dels membres que constitueixen el grup, comparteixen recursos, objectius comuns i uns rols definits. 2. Interrelació cara a cara: es refereix que els alumnes s'ajudin entre ells, comparteixin els esforços, es recolzin, s'animin, s'expliquin coses entre ells, discuteixin, entre d'altres. 3. Responsabilitat individual: cada membre del grup s'ha de responsabilitzar, personalment, del propi treball, per tal que entre la contribució de totes les persones del grup s'arribi als resultats plantejats, a partir de les aportacions fetes al grup. 4. Tècniques interpersonals i d'equip i avaluació grupal: el grup no funciona de forma satisfactòria si els seus components no desenvolupen determinades habilitats de relació social (Johnson, Johnson i Holubec, 1999; Moreneo i Duran, 2001; i Rué, 1998). Es recomana que els grups estiguin formats per tres alumnes per garantir els quatre requisits esmentats que caracteritzen la cooperació i per tal de no crear relacions de dependència i/o de poder. A més a més, aquests grups han de ser heterogenis, per tant, és aconsellable que sigui el propi docent qui constitueixi els grups per equilibrar els alumnes i facilitar que es puguin ajudar entre ells.

Mitjançant les aportacions realitzades sobre el tema plantejat, s'ha extret com a resultat que l'ús de l'aprenentatge cooperatiu a les aules possibilita la interacció positiva i estimuladora entre els membres del grup, el desenvolupament de l'esforç com a mitjà per assolir la producció final (amb el conseqüent assoliment dels objectius, continguts i competències plantejades), es crea una relació positiva i uns vincles més sòlids entre els alumnes, la qual cosa possibilita una millora de la cohesió del grup-classe. També permet un ajust psicològic i millora la integració de tots els alumnes que constitueixen el grup (Johnson, Johnson i Holubec, 1999).

El treball cooperatiu implica, també, la creació de tres vincles: entre professor-alumne, entre iguals i entre professor-escola (Ruiz, 2010). El vincle entre docent-discent és comunicatiu i si no es crea aquest vincle sòlid pot ocasionar bloquejos i problemes, que poden repercutir en el procés d'E-A dels alumnes. El vincle entre iguals es consolida a partir dels processos de socialització, de

l'adquisició de competències i la relativització del punt de vista propi i de la influència de la interacció amb els altres (aquestes necessitats diferents es compensen gràcies a l'aprenentatge cooperatiu). Si no es crea aquest vincle, influeix en els àmbits sociològic, intel·lectual i personal dels nens/es. Per últim, el vincle entre professor–escola, primordial per establir la tasca compartida de contribució a l'educació dels nens/es, sent l'objectiu el desenvolupament integral dels alumnes.

Conseqüentment, la realització d'activitats cooperatives en el context escolar possibilita el desenvolupaments de dues competències, principalment, la competència “d'aprendre a aprendre” i la de “cooperar amb els altres” (Rué, 2012). L'adquisició d'aquestes competències depèn de la realització d'activitats cooperatives i la creació de contextos de cooperació, donat que suposen aprendre a potenciar els propis punts de vista i conregar-los amb els altres.

Dificultats / obstacles del treball cooperatiu

Alhora, però, també han sorgit uns determinats obstacles que dificulten l'ús d'aquesta metodologia cooperativa a l'aula tals com: prioritzar l'assoliment d'objectius acadèmics (fets, conceptes, habilitats bàsiques i capacitat d'anàlisi) en comptes d'aconseguir objectius de tipus social, vocacional o personal com a causa del currículum explícit; el grau de domini tècnic per part dels docents, tenint present tant que no totes propostes reuneixen els requisits adients per a l'èxit així com l'actitud del professorat envers a la realització d'aquesta tipologia d'activitats; i, la percepció dels alumnes d'aquesta modalitat de treball, ja que es poden percebre com a activitats totalment diferents a les de l'àmbit escolar qüestionant la seva validesa, o bé, poden generar rebuig a certs alumnes en el moment del treball en grup per tal de mantenir una bona nota a l'expedient acadèmic (Rué, 1998).

És necessari la transformació del currículum, la formació del professorat, el lideratge, el compromís de tots, la modificació de la cultura i l'organització de l'escola per tal de superar aquestes barreres (Moreno, 2009). Així, a partir d'aquí, es podrà assegurar la correcta aplicació de les propostes cooperatives mitjançant: un nivell de pràctiques, contextos i activitats ajustades (és a dir, planificades exclusivament tenint present un determinat grup d'alumnes i afavorint, des d'un primer moment, la visualització del producte final per facilitar la comprensió de tot allò que faran durant tot el procés); circumstàncies favorables (promovent estratègies per a la resolució dels conflictes interns que es puguin ocasionar en un grup així com vetllar pel compliment de les quatre característiques que defineixen una activitat cooperativa). Finalment, permet passar d'una estructura radial a cooperativa. Això implica el seguiment de sis passos: preparar l'activitat, decidir el tipus de producció final i el tipus

d'aprenentatge, organitzar tant el gran grup com el petit grup de treball així com la metodologia bàsica del treball en petit grup cooperatiu (Rué, 2012).

Aportacions a l'aprenentatge cooperatiu

Tenint present les premisses esmentades anteriorment vers el que suposa la realització d'activitats cooperatives a les aules és interessant remarcar que promouen més aprenentatges que les de tipus competitiu o individual (Johnson i Johnson, 1985 en Rué, 1991). Per tant, el nivell de rendiment i productivitat dels alumnes és superior i facilita que s'estableixin interaccions entre els alumnes que constitueixen el grup (Pujolàs, 2003). Aquestes activitats produeixen més i millor aprenentatge dels nens/es gràcies a la implicació de l'alumne en el seu procés d'aprenentatge, fruit de la seva necessitat de participació per a l'assoliment de la producció final (Rué, 2002).

Per últim, cal destacar que la realització d'activitats cooperatives són útils per atendre la diversitat, ja que treuen profit a l'heterogeneïtat, potencien les habilitats psicosocials i d'interacció i es fomenta la inclusió de tots els alumnes, ja que l'objectiu cabdal no és que aprenguin tots a la mateixa vegada, sinó que permet que tots tinguin la mateixa oportunitat de participar, cadascun al seu nivell i segons el grau de dificultat, de la tasca que es realitza (Monereo i D. Duran, 2001; Moreno, 2009; i Vera, 2009). Així, s'afavoreix que tots els nens/es siguin capaços d'aprendre el màxim dintre de les seves possibilitats. Conseqüentment, l'atenció als alumnes és més personalitzada, ja que tenen la possibilitat d'ajudar-se entre ells abans de recórrer al professor. A més, aprenen a treballar en grup i tant professors com alumnes aprenen a ensenyar (es facilita la consolidació dels coneixements assolits).

També, permet el treball de les vuit competències bàsiques (especialment la d'aprendre a aprendre i la de cooperar amb els altres), a més de tractar valors com el respecte, la solidaritat o l'ajuda mútua (ja que tots han d'aportar alguna cosa).

Per tant, tenint present totes les característiques que defineixen l'aprenentatge cooperatiu, els obstacles que cal superar mitjançant uns requisits indispensables, així com tot el conjunt d'aspectes positius que es contribueix i permeten el desenvolupament integral de l'alumne, en un context escolar (que possibilita la creació de contextos interactius), es considera que l'aprenentatge cooperatiu és una metodologia vàlida per treballar a l'aula.

Metodologia

A grans trets, tenint present les experiències d'èxit que s'han dut a terme a les aules que destaquen els beneficis de la realització d'activitats cooperatives,

caldria destacar les tècniques TAI, tutoria entre iguals, trencaclosques, grups d'investigació, coop-coop, TGT (Pujolàs, 2003); i, els mètodes: tutoria entre iguals, ensenyament recíproc, grup de suport, puzle, jocs de rol, grup d'investigació, col·laboració interprofessional, grup natural (Monereo i Duran, 2001).

Per a la realització de l'estudi, es va necessitar el disseny i la planificació d'una activitat cooperativa adreçada al grup d'alumnes de sisè de primària, que complís els requisits i les característiques esmentades a l'apartat el concepte de cooperació en l'aprenentatge.

Per dur a terme l'elaboració d'aquesta activitat, prèviament, es va consultar a la tutora del grup d'alumnes sobre quines eren les seves preferències així com disponibilitats per a la implementació a l'aula de la proposta. Així, es va elaborar una activitat cooperativa, per tal de treballar el tema de *El Parlament de Catalunya*, que finalitzava amb una visita a Barcelona. Per tant, aquesta activitat dissenyada permetia abordar la terminologia bàsica (diputats, presidenta, legislatura, sistemes de votació,...) a partir de tasques fetes en els petits grups de treball (constituïts per tres alumnes) que permetien anar d'allò més concret a allò més abstracte, per tant, fent una organització de les tasques de forma progressiva (veure Annex 1. Procés de l'activitat cooperativa dissenyada). Per tal de poder arribar al producte final, que consistia en l'elaboració d'una llei per *millorar la convivència a l'escola* i l'aprovació d'aquesta llei al "Parlament de Catalunya" (la classe de sisè de primària).

Aquesta activitat estava constituïda per un seguit de petites tasques que s'havien de resoldre en petits grups de treball i una posterior posada en comú, per tal de fomentar la contribució i l'intercanvi de propostes entre tots els alumnes del grup-classe (veure Annex 2. Materials elaborats). Una vegada realitzada la introducció al tema de *El Parlament de Catalunya* (mitjançant la confecció d'un breu power-point, en el qual s'abordava la terminologia bàsica) cadascun dels equips de treball van elaborar un llistat de propostes per tal de millorar la convivència a l'escola. Després, es van intercanviar els llistats elaborats entre els grups de treball i van fer una classificació de les propostes en dos columnes (segons si afectaven al grup o si afectaven a tota l'escola). A continuació, es va analitzar més detingudament aquest llistat realitzat per un altre grup i es van establir semblances i diferències respecte a la proposta que, com a grup, van elaborar a l'inici. Arribat aquest punt, va ser necessari arribar a un consens entre els diferents grups per tal de triar quina de les propostes era la més justa, tot aportant arguments per defensar el seu posicionament i arribar a una única proposta. Tot seguit, es va iniciar un procés de transformació d'aquesta proposta en llei (mitjançant la mostra d'un esquema per establir els principals apartats que constitueixen una llei) i es va repartir cada punt dels apartats entre els diversos equips, per a que tots realitzessin una part de la

redacció de la llei. Per últim, el “Parlament de Catalunya” (la classe) va aprovar la llei elaborada (veure Annex 3. Llei per millorar la convivència a l'escola).

Durant el decurs de la implementació (que es va realitzar, en unes cinc sessions d'una hora de durada, aproximadament), la mestra-tutora va tenir un paper d'observadora de tot el procés (tant de la meua tasca com a mestra com de la resposta dels alumnes).

Una vegada feta la intervenció, tant els vint-i-un alumnes que componen el grup de sisè de primària com la tutora del grup van respondre un qüestionari. Per tant, són dues les variables a tenir en compte, el grup d'alumnes (com a variable independent) i les probabilitats d'èxit en el seu procés d'E-A (com a variable dependent). Ambdós qüestionaris estaven estructurats i formulats a partir de les tres funcions del mestre:

1. Planificació: disseny, elaboració i organització de cadascuna de les sessions de forma progressiva.
2. Regulació-feedback: foment de la participació de tots els alumnes a l'activitat, definició del paper dels alumnes, cooperació-ajut, negociació d'activitat o situació, l'organització del taller, de l'espai i dels materials, assistència, ajut i suport a cadascun dels grups.
3. Motivació: estimulació als nens/es a buscar i donar raonaments que justifiquin les decisions que prenen en fer els seus treballs, explicitació de les normes que es deriven de l'organització de l'activitat cooperativa i verificació del seu compliment, aportant comentaris i suggeriments per tal que els alumnes reflexionin de la seva proposta.

El qüestionari que havien de respondre els alumnes combinava preguntes de resposta tancada, per recollir una informació concreta que permetés establir un percentatge d'assoliment de cadascuna de les funcions del mestre; i, preguntes de resposta oberta, amb el propòsit de recollir les impressions dels alumnes d'anteriors activitats fetes en grup, destacar avantatges d'aquesta metodologia d'ensenyament i manifestar quins havien estat els seus aprenentatges, tot valorant la incorporació d'aquesta tipologia de treball dins del context escolar (veure Annex 4.1. Preguntes realitzades als alumnes de sisè de primària).

Pel que fa a la part de respostes tancades, el grau màxim eren les puntuacions: planificació (105), regulació (126) i motivació (63), respectivament. Cal considerar que cadascun dels resultats ha de ser superior al 65% per tal d'ésser rellevant i esdevenir, així, un factor clau per incrementar les probabilitats d'èxit en el procés d'E-A dels alumnes. Pel que fa la part de respostes obertes, consistia en valorar si realitzaven habitualment activitats cooperatives, quin era el seu record d'experiències prèvies així com que establissin aspectes positius (avantatges) de la realització d'aquesta

metodologia a l'aula (veure Annex 4.2. Exemple de resposta d'un alumne del grup).

El qüestionari que va contestar la mestra–tutora, era de respostes obertes, per tal d'oferir la oportunitat d'expressar tots aquells aspectes que havia observat durant tot el desplegament de les tasques fins a arribar a la producció final (veure Annex 4.3. Preguntes realitzades a la mestra–tutora del grup).

Resultats

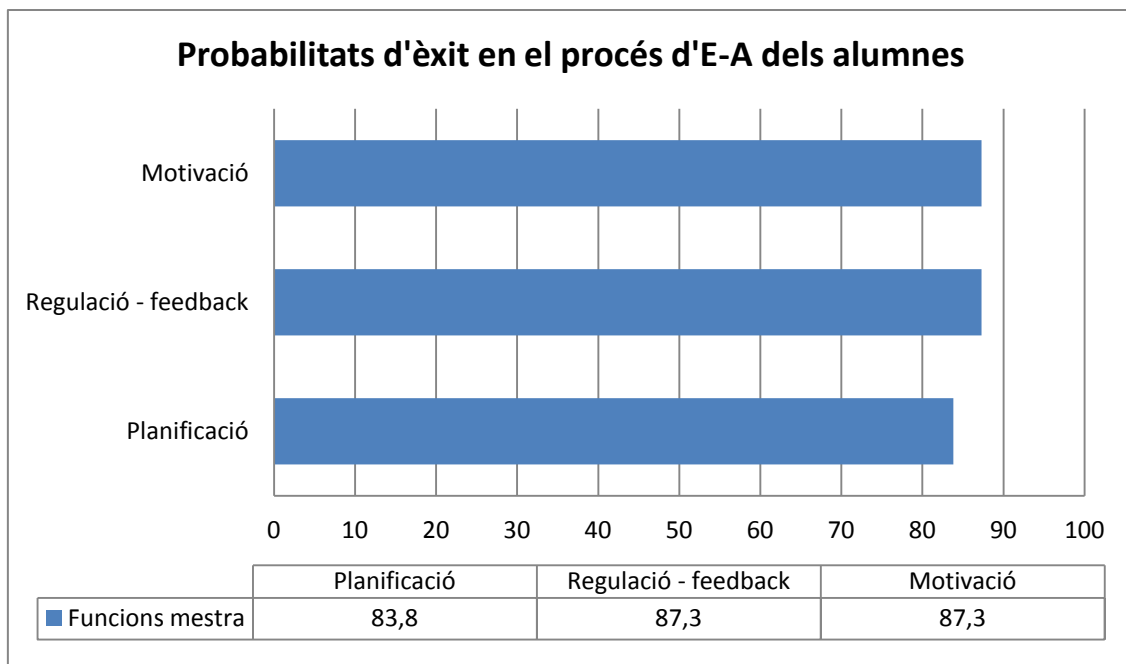
La hipòtesi plantejada a l'estudi (quant millor sigui el disseny de l'activitat cooperativa, majors seran les probabilitats d'èxit en la contribució del procés Ensenyament–Aprenentatge dels alumnes) es manté. A partir dels resultats obtinguts es pot observar com els alumnes, majoritàriament, han tingut un increment de les probabilitats d'èxit en el seu procés d'E–A, mitjançant la planificació d'una bona activitat cooperativa.

Tal i com es pot comprovar a la gràfica següent, elaborada a partir del buidatge de la informació recollida a través dels qüestionaris realitzats als alumnes de sisè de primària una vegada finalitzada la implementació de l'activitat cooperativa, els resultats obtinguts als tres apartats establerts (fruit de les tres funcions del mestre) han sigut bastant similars (figura 1).

1. Planificació (83,8 %): gairebé la totalitat dels alumnes ha considerat que l'activitat cooperativa estava ben plantejada, seguint una bona estructura i organització de les sessions (de forma progressiva), partint dels coneixements previs que disposaven cadascun d'ells i sent els mateixos alumnes els protagonistes del seu aprenentatge.

2. Regulació–feedback (87,3%): majoritàriament, l'organització dels espais, dels materials i dels grups ha sigut clara, alhora que s'ha fomentat la participació de tots els alumnes del grup i el treball en equip. La mestra ha donat assistència, ajut i suport a cadascun dels grups de forma satisfactòria. A més a més, s'ha fet una bona introducció de l'activitat cooperativa de forma entenedora i, conseqüentment, tot el desplegament de cadascuna de les tasques en petit grup de treball s'ha realitzat amb èxit.

Figura 1. Probabilitats d'èxit en el procés d'E–A dels alumnes

3. Motivació (87,3%): gairebé la totalitat dels nens/es ha considerat que la mestra ha motivat als alumnes a buscar i donar raonaments que justifiquin les seves propostes. Es van explicitar unes normes per assegurar el correcte treball en equip: si un alumne té un dubte, preguntar a la resta de membres del grup; en el cas que no es solucioni el dubte, demanar orientació a la mestra, en torns rotatoris. També, s'ha vetllat pel compliment dels requisits d'una activitat cooperativa (interdependència positiva, interrelació cara a cara, responsabilitat individual i tècniques interpersonals i d'equip i avaluació grupal) i s'han aportat comentaris i suggeriments per tal que els alumnes reflexionessin sobre la seva proposta.

El que s'ha observat és que no hi ha una diferència notable en els resultats de les tres funcions del mestre (planificació, regulació–feedback i motivació), a partir de les quals s'ha dissenyat i implementat l'activitat cooperativa. Per tant, la planificació no és l'únic condicionant o factor responsable de l'èxit i el conseqüent progrés d'E–A de cadascun dels alumnes, sinó que la regulació–feedback i la motivació també tenen un paper cabdal en aquesta contribució al procés.

Discussió

Els problemes més comuns que s'han produït entre els infants a l'hora de realitzar les tasques en petit grup de treball, han sigut, a nivell general, problemes en l'assignació dels rols de cada membre del grup i la contribució de cadascun d'ells al grup, mitjançant la responsabilitat individual per tal

d'aconseguir el producte final (elaboració i aprovació d'una llei per millorar la convivència a l'escola). La majoria de subjectes, en el decurs de tota la implementació de l'activitat cooperativa, ha presentat una bona actitud, amb interès, motivació i ganes de fer tot allò que es proposava. En cap moment, l'alumnat ha fet mostres de resistència ni rebuig vers la proposta i tampoc s'ha qüestionat la validesa d'aquesta activitat, defugint, així, dels obstacles i dificultats més comunes de la realització d'activitats cooperatives a l'aula (Rué, 1998). Aquest fet pot indicar que, tot i la manca de realitzar aquesta tipologia d'activitats d'una manera habitual al context escolar, les petites tasques fetes en grup i l'alt nivell de cohesió del grup—d'alumnes ha propiciat que es pugui arribar a un grau de probabilitat d'èxit satisfactori en el procés d'E—A. Per tant, aquesta gran predisposició dels alumnes i l'augment de les probabilitats d'èxit de tot el conjunt d'activitats proposades ha sigut possible gràcies a la correcta consolidació dels tres vincles: entre professor – alumne, entre iguals i entre professor – escola (Ruiz, 2010).

A partir de l'anàlisi de la part de respostes obertes del qüestionari, s'ha pogut extreure que els alumnes han après quan feien aquestes tasques, en un context d'interacció dins l'aula. Per tant, aprofitant la creació de situacions comunicatives (donat que la cooperació s'ha de construir), el nivell de rendiment i productivitat dels alumnes ha sigut superior en comparació amb les tasques individuals, gràcies a la implicació de l'alumne en el seu procés d'aprenentatge, fruit de la seva necessitat de participació per a l'assoliment de la producció final (Johnson i Johnson, 1985 en Rué, 1991). També, es destaca, de les aportacions i matisos fets pels propis alumnes, que aquesta bona impressió i contribució a l'activitat ha sigut, per una banda, per la bona planificació i progressió de les tasques (totalment contextualitzades), i, per altra banda, el paper de la mestra en tot el decurs de la implementació de l'activitat. D'aquest darrer aspecte es desprèn la necessitat d'establir i consolidar bons vincles amb els alumnes, a l'hora de contribuir a la creació de lligams entre ells, per tal de propiciar unes situacions agradables i comunicatives per avançant en el seu procés d'E—A.

Referent a l'anàlisi del qüestionari realitzat per la pròpia mestra—tutora del grup, es pot destacar com es compleixen alguns obstacles definits pels diversos autors del que suposa la realització d'activitats cooperatives a l'aula, ja que hi ha molta pressió per tal de complir amb els objectius estipulats per cadascun dels cursos escolars, apostant per una avaluació individualitzada per detectar el grau d'assoliment dels propòsits de cadascun dels alumnes (Rué, 1998). Però, tot i així, es destaquen les potencialitats de dur a terme aquesta tipologia d'activitats dins l'aula i com la cooperació possibilita una millora per atendre la diversitat dels alumnes dins l'aula, ja que permet que el docent pugui fer una intervenció més personalitzada, gràcies al foment de l'ajuda entre iguals (Monereo i Duran, 2001; Moreno, 2009 i Vera, 2009).

Per tant, altres factors que també contribueixen i condicionen la resposta dels alumnes, són els propis de les tres funcions del mestre, també recollits en els qüestionaris (regulació–feedback i motivació). Així, el paper del mestre al llarg de tota la presentació, introducció del tema, dinamització dels grups, influeix notablement en la resposta dels alumnes. Aquests factors es poden agrupar en tres grans categories: el paper del mestre per dur a terme les seves funcions davant del grup, els vincles consolidats (docent–discent, discent–discent, docent–escola) i el paper dels alumnes davant de la tasca proposada (implicació, motivació, interès, ...)

En aquest estudi realitzat concretament, la mestra esdevé la persona capaç d'assegurar els quatre requisits que defineixen i caracteritzen una activitat cooperativa [interdependència positiva, interacció cara a cara, responsabilitat individual i tècniques interpersonals i d'equip i d'avaluació grupal (Johnson, Johnson i Holubec, 1999; Monereo i Duran, 2001 i Rué, 1998)], tenint present que el grup no està acostumat a dur a terme aquesta tipologia de tasques de forma habitual. Per tant, el repte ha sigut doble, ja que ha suposat la implementació d'un tipus d'activitat totalment nova per ells i, ha sigut necessari donar i establir més pautes per vetllar pel correcte seguiment de les tasques planificades.

A partir de l'anàlisi dels qüestionaris de la mostra d'alumnes (vint-i-un), s'ha pogut extreure, amb la realització d'aquesta activitat cooperativa, que únicament amb una bona planificació de l'activitat no s'arriba a augmentar el grau de probabilitats d'èxit en el procés d'E–A dels alumnes.

Tal i com afirmen els diferents autors citats al llarg de l'article, cal tenir una concepció holística de l'E–A, que implica la consideració de múltiples factors que influeixen i condicionen l'èxit d'aquesta activitat que possibilita el progrés individual de cadascun dels alumnes que constitueixen el grup.

Conclusions

Considerant les característiques i els requisits indispensables per a l'elaboració d'activitats cooperatives recollides a través de les aportacions dels autors al concepte de cooperació a l'aprenentatge, s'ha planificat un seguit de tasques cooperatives per a treballar el contingut de *El Parlament de Catalunya*, amb un grup d'alumnes de sisè de primària de l'escola Sant Jordi (Mollet del Vallès).

D'aquesta forma, seguint unes premisses i unes normes concretes (si un alumne té un dubte, preguntar a la resta de membres del grup; en el cas que no es solucioni el dubte, demanar orientació a la mestra, en torns rotatoris), s'ha vetllat pel compliment de les quatre característiques que defineixen l'aprenentatge cooperatiu: interdependència positiva, interacció cara a cara,

responsabilitat individual i tècniques interpersonals i d'equip i d'avaluació grupal (Johnson , Johnson i Holubec, 1999; Monereo i Duran, 2001 i Rué, 1998).

Així, s'han complert els beneficis assenyalats en la realització d'activitats cooperatives a l'aula, ja que s'ha produït una interacció positiva entre els membres del grup, s'ha fomentat l'esforç com a via per a l'assoliment del producte final, s'ha creat una relació positiva entre els alumnes consolidant uns vincles més estrets entre ells i s'ha millorat la integració de tots els alumnes al grup classe (Johnson, Johnson i Holubec, 1999).

Conseqüentment, a través de la creació de contextos d'interacció dins de l'aula ordinària ha possibilitat que els alumnes poguessin desenvolupar dues competències bàsiques (aprendre a aprendre i cooperar amb els altres), a través de la conjugació dels propis punts de vista amb els altres companys (Rué, 2012).

Tanmateix, ha possibilitat que la mestra pogués atendre la diversitat d'alumnes, d'una manera més personalitzada, ja que preval l'ajuda entre els iguals abans de recórrer al professor (esdevé una de les normes que es va donar als alumnes a l'inici de la implementació de l'activitat). Per tant, es treballa la diversitat i la inclusió dels alumnes a partir de la heterogeneïtat del grup, i com a través de les mateixes oportunitats de participació al grup, tots els alumnes poden avançar en el seu procés d'E-A (Monereo i Duran, 2001; Moreno, 2009 i Vera, 2009).

Analitzant la informació recollida a través dels qüestionaris fets tant als alumnes del grup-classe com a la tutora, s'ha pogut afirmar que l'increment de les probabilitats d'èxit en l'Ensenyament-Aprenentatge dels alumnes no depèn completament del disseny de l'activitat cooperativa. Per tant, i segons l'anàlisi realitzat, la planificació no és un condicionant total o l'únic factor responsable de l'èxit i el conseqüent progrés d'E-A de cadascun dels alumnes que constitueixen el grup-classe.

En un futur treball es podria analitzar la importància del paper del mestre/a com a contribució al progrés de l'E-A de cadascun dels alumnes que conforma el grup-classe. Tant pel que fa a aspectes propis de la seva funció (planificació, regulació-feedback i motivació), com els vincles creats amb els alumnes i les expectatives que tingui de cada infant (per valorar l'efecte Pigmalíó). Així, es podrà analitzar com influeixen els tres aspectes del triangle interactiu (paper del mestre, paper de l'alumne i contingut) en el progrés dels alumnes. I, poder valorar, mitjançant la realització de pràctiques a diverses escoles si es considera que l'aprenentatge cooperatiu és una metodologia vàlida per treballar a l'aula.

Agraïments

Aquest article no podria haver estat realitzat sense l'ajut de tots els familiars i amics, els quals han donat suport en el desenvolupament del treball, tanmateix com el tutor del Treball de Fi de Grau, Joan Rué, que m'ha assessorat i orientat en tot moment quan ho he necessitat. També mereixen un agraïment especial la col·laboració de tots els alumnes de sisè A i de la tutora del grup, Marta Gaitán, de l'escola Sant Jordi (situada a Mollet del Vallès), per donar-me la oportunitat de realitzar aquesta activitat cooperativa dissenyada a l'aula.

Referències

JOHSON, D., JOHSON, R. i HOLUBEC, E. (1999). *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Editorial Paidós. Barcelona.

MONEREO, C. i DURAN, D. (2001). *Entramats. Mètodes d'aprenentatge cooperatiu i col·laboratiu*. Editorial Edebé. Barcelona.

MORENO, M. D. (2009). *¿Cómo realizar un programa de aprendizaje cooperativo en el aula?*. Revista digital Innovación y Experiencias Educativas, Nº 23, octubre. Extret a través de la web [http://www.csi-csif.es/andalucia/modules/mod_ense/revista/pdf/Numero_23/M_DOLORES MORENO_1.pdf](http://www.csi-csif.es/andalucia/modules/mod_ense/revista/pdf/Numero_23/M_DOLORES_MORENO_1.pdf) [consultat el dia 30 de novembre de 2012]

PUJOLÀS, P. (2003). *Aprender juntos alumnos diferentes. Els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula*. Eumo editorial. Barcelona.

RUÉ, J. (1991). *El treball cooperatiu. L'organització social de l'ensenyament i l'aprenentatge*. Editorial Barcanova, S.A. Barcelona.

RUÉ, J. (1998). *El aula: un espacio para la cooperación*, en *Cooperar en la escuela: la responsabilidad de educar para la democracia*. Editorial Graó, pp 17-51. Barcelona. [Enviat pel tutor del TFG via email]

RUÉ, J. (2002). *Aprender a aprender en cooperación*. Departamento de Pedagogía Aplicada, UAB. [Enviat pel tutor del TFG via email]

RUÉ, J. (2011). *Evaluar la formación mediante competencias: "cooperar en el aprendizaje"*. Extret a través de la web <http://mukom.mondragon.edu/ikaskide/files/2011/11/Joan-Ru%C3%A9-Hitzaldia-Evaluar-la-cooperaci%C3%B3n.pdf> [consultat el dia 21 de novembre de 2012]

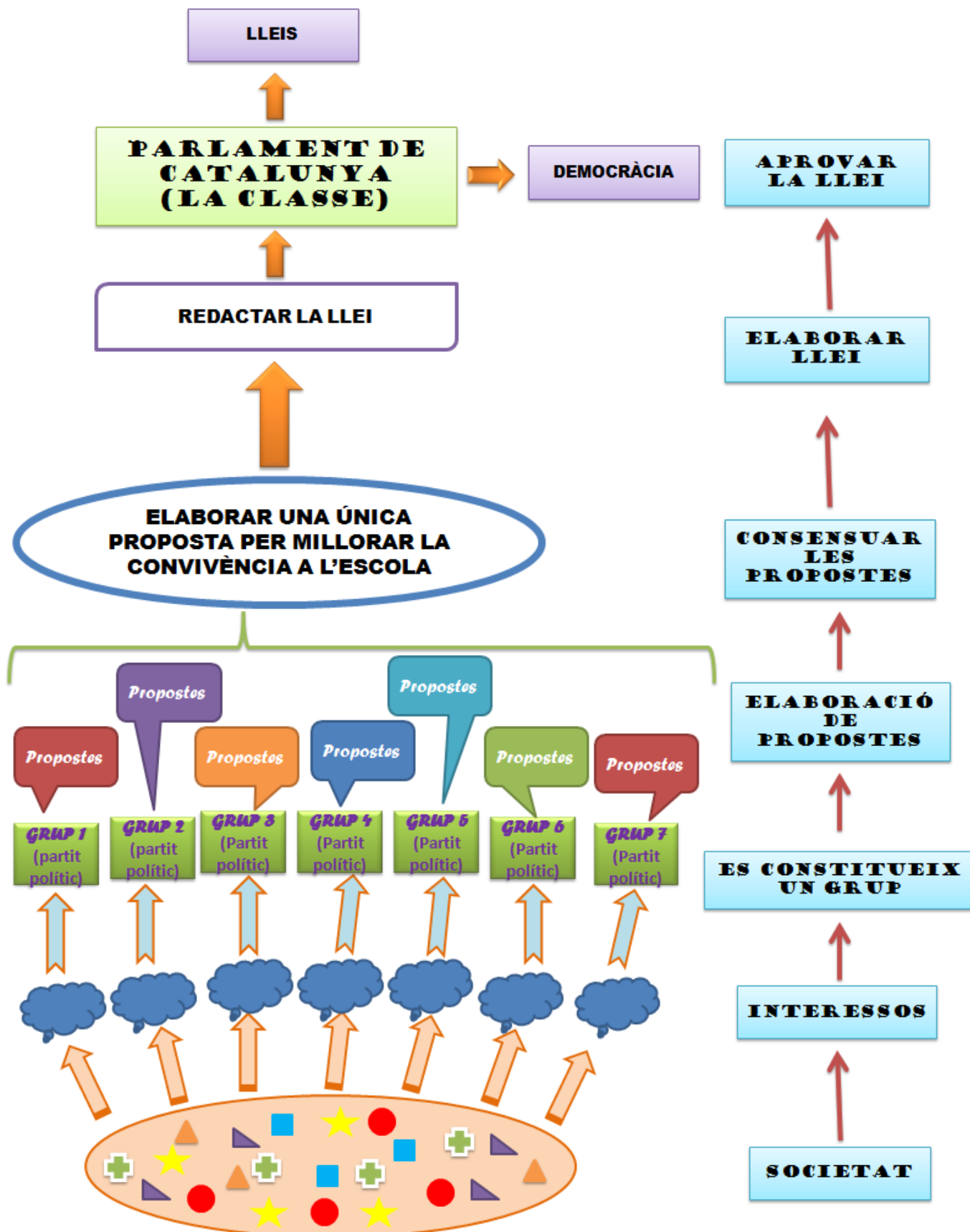
RUÉ, J. (2012). *Aprender cooperativamente para aprender a aprender*. Universitat Autònoma de Barcelona. Centro Adams. [Enviat pel tutor del TFG via email]

RUIZ, P. (2010). *El aprendizaje cooperativo y la importancia de los vínculos socio-afectivos creados en clase*. Revista digital para profesionales de la enseñanza, nº8, maig. Extret a través de la web <http://www2.fe.ccoo.es/andalucia/docu/p5sd7249.pdf> [consultat el dia 8 de desembre de 2012]

VERA, M. M. (2009). *Aprendizaje cooperativo*. Revista digital Innovación y Experiencias Educativas, Nº 14, gener. Extret a través de la web http://www.csi-csif.es/andalucia/modules/mod_ense/revista/pdf/Numero_14/MARIA%20DEL%20MAR_VERA_1.pdf [consultat el dia 9 de desembre de 2012]

Annexos

Annex 1: Procés de l'activitat cooperativa dissenyada

1. QUÈ PROPOSEM?

Feu una llista de propostes, consensuades en grup, per tal de millorar la convivència a l'escola:

Què proposem	Per què?

2. CLASSIFIQUEM LES PROPOSTES!

Classifiqueu les propostes realitzades per un altre grup en funció si afecten més al grup o si tenen una afectació a nivell d'escola:

Afecta al grup-classe	Afecta a tota l'escola

3. ANALITZEM LES PROPOSTES!

Analitzeu les propostes elaborades per un altre grup i marqueu quines semblances i diferències trobeu respecte la proposta que vosaltres vau realitzar:

Nosaltres hem dit:	
Allò que els altres han dit:	
Semblances	Diferències

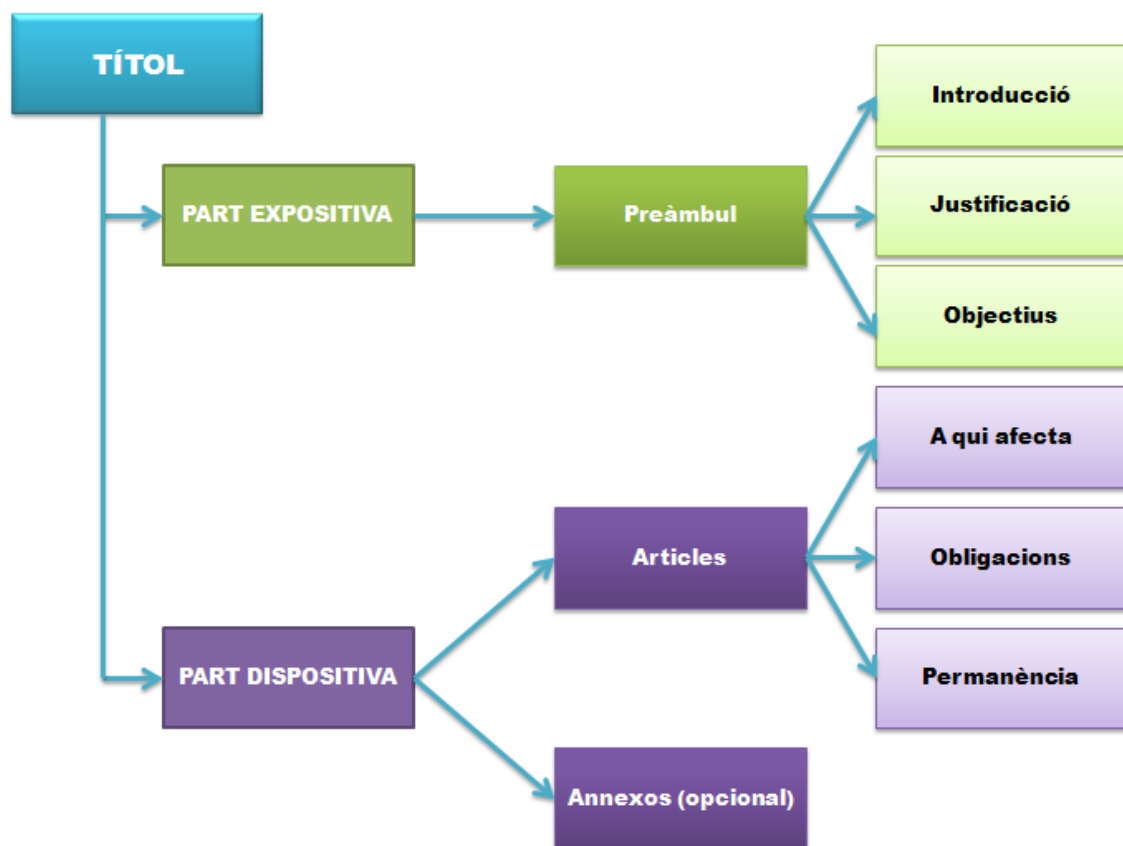
4. SÍNTESI

Què és més just i per què?

5. I ARA QUÈ?

5.1. COM FEM LA LLEI?

Com convertim aquesta proposta en llei? Com escriurem bé les nostres idees?

5.2. REDACTEM LA LLEI!

Organitzar la classe i els petits grups per fer el redactat de la llei.

6. APROVEM LA LLEI!

El Parlament de Catalunya (la classe), aprova la llei.

Annex 3: Llei per millorar la convivència a l'escola

El Parlament de Catalunya – Activitat cooperativa

1. LLEI PER MILLORAR LA CONVIVÈNCIA A L'ESCOLA

1.1. PART EXPOSITIVA

Preàmbul

Introducció:

En aquest redactat es proposa una llei per *millorar la convivència a l'escola*.

Els alumnes de la classe de 6à A de l'escola Sant Jordi, situada a Mollet del Vallès (Barcelona), han fet aquesta llei.

Per arribar a elaborar aquesta llei hem seguit el següent procés:

1. A partir d'una introducció prèvia sobre el que era el *Parlament de Catalunya*, es van constituir els grups de treball (formats per tres alumnes cadascun) i es van fer propostes argumentades.
2. Després, es va realitzar una classificació d'aquestes propostes elaborades en grup segons si afectaven a nivell de grup – classe o bé si afectaven a tota l'escola.
3. Considerant únicament les propostes que afectaven a tota l'escola (donat que una llei es proposa quan afecta a un gran nombre de persones), es van detectar les semblances i les diferències respecte les pròpies propostes. Així, es va arribar al consens sobre quines propostes concretes es farien per tal de contribuir a la millora de la convivència a l'escola.

Justificació

Tot el grup d'alumnes de sisè A, considera necessari que es realitzi aquesta llei, perquè és indispensable que es comenci a respectar els altres si cada individu vol que el respectin a ell mateix.

A més a més, amb la posada en marxa d'aquesta llei s'intentarà que els problemes/conflictes que es generin entre els alumnes es solucionin el més aviat possible per evitar que cada vegada siguin més grans i s'involucrin a més persones.

Per últim, amb aquesta llei es consolidaran les normes d'educació bàsiques (respectar els altres, ser educats a l'hora de demanar les coses, esperar el torn de paraula, ...), per establir millors relacions entre els alumnes i propiciar la millora convivència.

Objectius

L'objectiu principal pel qual es proposa aquesta llei és:

- Millorar la convivència a l'escola

Els objectius específics, que permetran assolir aquest objectiu general, són:

- Ajudar els companys
- Respectar els altres
- Solucionar els conflictes les persones implicades
- Intentar resoldre els problemes parlant, evitant les baralles
- Adquirir unes normes d'educació bàsiques (escoltar a un company quan parla, esperar el torn per parlar, trucar a la porta abans d'entrar a una classe,...)

1.2. PART DISPOSITIVA

Articles

A qui afecta

Aquesta llei per millorar la convivència a l'escola, afecta a totes les persones que formen part de l'escola Sant Jordi. Per tant, la llei afecta a:

- Tots els nens i nenes.
- Tot el personal docent i no docent de l'escola: professors, equip directiu, monitors de menjador, monitors de les activitats extraescolars, personal de neteja, ...

Obligacions

Les obligacions que han de complir totes les persones a les que afecta aquesta llei són:

- Respectar els altres
- No insultar
- Fer els deures
- No embrutar les pistes
- No parlar quan el mestre explica
- Aixecar la mà per parlar
- Escoltar quan algú parla
- No barallar-se
- No córrer pels passadissos
- No cridar pels passadissos
- Treballar en silenci
- No xiuxiuejar a classe

Permanència

Es farà un període de prova (durant quatre mesos), per tal de valorar si la llei proposada funciona.

En funció d'aquesta valoració, es decidirà si es continua amb la llei o, si es retira per incompliment de les obligacions per part de les persones a les que afecta la llei.

Annex 4. Qüestionaris

4.1. Preguntes realitzades als alumnes de sisè de primària.

QÜESTIONARI ALUMNES

BLOC 1: Llegeix amb atenció cadascun dels ítems i respon amb una creu (X) la resposta que consideris més adequada a cada cas.

<u>Planificació</u>	Sí	No	A vegades
Consideres que l'activitat cooperativa està ben plantejada?			
L'estructura de cadascuna de les sessions ha sigut l'adient?			
La seqüència de tasques és progressiva (va d'allò més concret, fins a allò més abstracte) ?			
El tema ha partit dels coneixements que tenien els alumnes?			
S'ha treballat el contingut (el Parlament de Catalunya), sent els alumnes els protagonistes del seu aprenentatge?			

<u>Regulació - feedback</u>	Sí	No	A vegades
L'organització dels espais, dels materials i dels grups ha sigut clara?			
S'ha fomentat la participació del tot els alumnes del grup?			
S'ha fet una introducció del treball de forma entenedora?			
L'activitat cooperativa s'ha explicat de forma satisfactòria?			
La mestra ha donat assistència, ajut i suport a cadascun dels grups?			
S'ha fomentat el treball en equip?			

<u>Motivació</u>	Sí	No	A vegades
S'ha motivat als alumnes a buscar i donar arguments per justificar les seves propostes?			
S'ha explicat unes normes per assegurar el correcte			

treball en equip?			
La mestra ha aportat comentaris i suggeriments per tal que alumnes reflexionessin sobre la seva proposta?			

BLOC 2: Opinió personal

- Habitualment, realitzeu activitats en equip? Quin tipus de tasques feu en equip?
- Quin record tens d'aquestes experiències de treball en equip?
- T'ha agradat realitzar aquesta activitat cooperativa? Justifica la teva resposta.
- Destaca quins avantatges té fer activitats que impliquen el treball i la responsabilitat de tots els membres de l'equip.
- Puntua de l'1 al 10 el grau de satisfacció amb la realització d'aquesta activitat cooperativa. Justifica la teva resposta.

4.2. Exemple de resposta d'un alumne del grup-classe.

Nom alumne: L. Data: 1/3/13

QÜESTIONARI ALUMNES

BLOC 1: Llegeix amb atenció cadascun dels ítems i respon amb una creu (X) la resposta que consideris més adequada a cada cas.

<u>Planificació</u>	Sí	No	A vegades
Consideres que l'activitat cooperativa està ben plantejada?	X		
L'estructura de cadascuna de les sessions ha sigut l'adient?			X
La seqüència de tasques és progressiva (va d'allò més concret, fins a allò més abstracte) ?	X		
El tema ha partit dels coneixements que tenien els alumnes?	X		
S'ha treballat el contingut (el Parlament de Catalunya), sent els alumnes els protagonistes del seu aprenentatge?	X		

<u>Regulació - feedback</u>	Sí	No	A vegades
L'organització dels espais, dels materials i dels grups ha sigut clara?	X		
S'ha fomentat la participació del tot els alumnes del grup?	X		
S'ha fet una introducció del treball de forma entenedora?			X
L'activitat cooperativa s'ha explicat de forma satisfactòria?	X		
La mestra ha donat assistència, ajut i suport a cadascun dels grups?	X		
S'ha fomentat el treball en equip?	X		

<u>Motivació</u>	Sí	No	A vegades
S'ha motivat als alumnes a buscar i donar arguments per justificar les seves propostes?	X		
S'ha explicat unes normes per assegurar el correcte treball en equip?	X		
La mestra ha aportat comentaris i suggeriments per tal que alumnes reflexionessin sobre la seva proposta?	X		

BLOC 2: Opinió personal

- Habitualment, realitzeu activitats en equip? Quin tipus de tasques feu en equip?

A vegades. Hem fet murals, presentacions, treballs a anglès, a medi, i poques vegades a altres assignatures. a educació física,

- Quin record tens d'aquestes experiències de treball en equip?

M'ha agradat molt perquè tot es fa un tema d'una manera més divertida.

- T'ha agradat realitzar aquesta activitat cooperativa? Justifica la teva resposta.

Sí. Perquè he après coses del Parlament d'una manera divertida i m'ha motivat foragat tot i creient que la política és avorrida i una mica difícil.

- Destaca quins avantatges té fer activitats que impliquen el treball i la responsabilitat de tots els membres de l'equip.

Que ajuda a la relació amb els companys i també és més divertit.

- Puntua de l'1 al 10 el grau de satisfacció amb la realització d'aquesta activitat cooperativa. Justifica la teva resposta.

NOTA: 9,6 JUSTIFICACIÓ: M'ha agradat molt. ~~Per sempre~~
Creia que la política era avorrida i aquest treball m'ha motivat força. 😊

MOLTES GRÀCIES PER LA TEVA COL·LABORACIÓ!

4.3. Preguntes realitzades a la mestra–tutora del grup.

QÜESTIONARI MESTRA-TUTORA

- Com valores l'activitat cooperativa dissenyada per treballar el tema de *El Parlament de Catalunya*?
- Consideres que l'activitat està ben plantejada? La seqüència de tasques és progressiva?
- Creus que motiva els alumnes? És atractiva? Parteix dels seus coneixements previs? Manté el seu interès al decurs de les sessions?
- Com valores als alumnes al desenvolupament de les diverses tasques?
- Com valores el meu paper com a mestra?
- Les meves explicacions, la realització dels grups de treball així com les normes establertes són adients?
- Què penses de la realització d'activitats cooperatives a l'aula?
- Què suposen les activitats cooperatives pel mestre (tant a nivell de planificació com en el moment de posar-ho en pràctica) ?
- Des del teu paper com a observadora, creus que l'alumnat s'implica més, igual o menys que a les tasques individuals?

